O rozvržení okresního zastupitelstva dle daní.

Podává JUC. *K. Harmach.*

C. k. místodržitelství pro království české jest povoláno zákonem o okr. zast. ze dne 25. července 1864 č. 27. z. z. k tomu, aby pro každé volební období okr. zastupitelstva (smluvíc se s výborem zemským) napřed určilo, kolik zastupitelů na okres vypadá, a též aby rozvrhlo počet členů na jednotlivé skupiny zájmové (§ 12. zák. o okr. zast.).

Základem všeho rozvrhování jest vymezení počtu členů, z nichž se bude skládati okr. zastupitelstvo v příštím funkčním období. Výpočet ten odvislý jest od počtu přítomného obyvatelstva (§ 8. dle znění zákona z 23. listopadu 1882 č. 62. z. z.), tak že připadá až do 20.000 duší 18 členů, od 20.000 až do 30.000 duší 24 členů, od 30.000 až do 40.000 duší 30 členů a od 40.000 duší výše 36 členů. Jak zjistiti se má přítomnost obyvatelstva, zákon nepraví. Praxe za základ béře stav obyvatelstva v okrese dle posledního sčítání; zdali právem, jest otázkou, uváží-li se, že zjišťování druhého základu volebního, poplatnosti, děje se daleko přesněji. Ovšem nelze vzhledem k nedostatku zákonného poukazu žádati k účelu této volby úředního sčítání zvláštního.

Když byl stanoven počet členů příštího okresního zastupitelstva, přikročiti nutno k přesné, správné a úplné sestavě výkazu poplatnosti v okresu. Od výkazu toho závisí rozvrh veškerého počtu členů zastupitelstva na jednotlivé skupiny. Základem jeho pak jest suma přímých daní v okrese, jakož i veškerých přirážek státem vybíraných, jak vyložil § 9. dle znění zák. z 28. září 1880 č. 74. z. z. (ovšem dnes státní přirážky po reformě přímých daní osobních významu nemají). Výkaz sestavuje příslušný c. k. berní úřad dle hlavních knih, o přímých daních vedených, pod dohledem c. k. berního inspektora.

Které přímé daně mají se vykázati? Nade všecku pochybnost tyto: daň pozemková, domovní třídní, činžovní a 5procentní, daň z výdělku všeobecná, kontingentovaná, nekontingentovaná i pro podniky povinné k veřejnému účtování.

Zbývají daň rentová, osobní z příjmů a z vyššího služného.

Daň rentová vybírá se jednak tím způsobem, že pokladna rentu vyplácející přímo z ní daň má si sraziti a tuto odvésti správě státní. Takovéto pokladnictví ve prospěch státu jest uloženo: *a*) pokladnám státním, zemským a veřejných fondů co do rent podrobených dani 10, 2, $1^1/_2$ a $^1/_2\,\%$; *b*) pokladnám okresů, obcí a podniků veřejně účtujících: *α*) co do rent placených na cenné papíry těmito korporacemi a ústavy vydané, ať již se vyplácejí na kupony čili nic; *β*) co do úroků ze vkladů úsporných. Daň rentová srážkou vybírá se toliko v případech taxative vypočtených (§ 133. zák. z 25. října 1896

č. 220. ř. z.). Ostatní daň rentová předepisuje se v základě přiznání a sdělí se platebním rozkazem poplatníkovi (§ 142. cit. zák.).

Daň rentovou, dle přiznání vybíranou, dlužno započísti v kvotu daňovou při zjišťování poplatnosti okresu. Naproti tomu ale nelze pokládati daň rentovou, srážkou vybíranou, za přímou daň, k účelům zjišťování poplatnosti okresu dle § 9. zák. o okr. zast. vyžadovanou, poněvadž při jejím ukládání nezjišťuje se osoba poplatníkova, ale výslovně jen důchod poplatný. Proto nevyžaduje se k předpisu jejímu přiznání poplatníkova, předpisuje se bez ohledu na existenční minimum 600 zl. a vybírá se bez všelikého vyzvání platebního přímo srážkou u dlužníka resp. pokladny výplatní. Zvláštní povaze této daně plně odpovídá i ustanovení, že nepodléhá tato daň, srážkou vybíraná, přirážkám fondovým. Proto nutno tuto daň, pokud srážkou se vybírá, úplně z evidence pustiti i při sestavě sumy přímých daní v okresu dle § 9. zák. o okr. zast.

Osobní daň z příjmů a z vyššího služného odvádějí buďto přímo poplatníci, anebo sráží daň zaměstnavatelé a sumárně berní pokladně odvádějí. Osobní daň z příjmů i daň ze služného, ať tak, či onak vybíraná, musí se plnou platební kvotou ve výkazy berní k účelům voleb do okr. zastupitelstva pojati a sice v berní obci skutečného poplatníka, nikoliv snad v berní obci zaměstnatelově. Ačkoliv i tu děje se vybírání daně srážkou, nelze daň z výkazů vyloučiti vzhledem k tomu, že přesně zjištěna jest osoba poplatníkova, její existenční minimum a důchod poplatný v základě přiznání, a zaměstnatel jest jen prostředníkem berní správy, činným z příkazu zákona vzhledem k námezdnímu poměru svého personálu. A co se týče berní obce, k jejíž tíži se daň tato srážkou vybraná přičísti má, jest zajisté rozhodna berní obec, v platebním rozkaze poplatníkově uvedená, a nikoliv berní obec zaměstnatelova, což vysvítá najmě v tom případě, když poplatník jest podroben jinému okresu bernímu, než-li jeho zaměstnatel a kdy daň srážkou vybraná vyúčtování konečného dojde toliko u berního úřadu daň předepsavšího, tedy toho, jemuž jest podroben poplatník.

Která kvota přímých daní, pojatelných do výkazu poplatnosti k účelům voleb do okr. zastupitelstva, má býti ve výkazy zapsána?

V ustanovení § 9. zákona o okr. zastupitelstvech se žádá, aby rozdělení počtu členů mezi zájmové skupiny se stalo dle poměru veškeré sumy přímých daní v okresu k sumě daní, které platí jednokaždé skupení. Ačkoliv jest tu řeč jenom o veškeré sumě přímých daní v okresu, tož přece ze znění bodu 2. a 4. téhož § 9., dále §§ 7. věta 2., 10., 11., 13., 14. věta 3. a 15. zák. o okr. zast., jakož i zák. z 28. září r. 1880 č. 74 z. z. vysvítá, že veškerou sumou přímých daní v okresu rozuměti se má jen suma těch daní, jež ke skutečnému zapravení dojdou. Tedy skutečná, ne ideální poplatnost tvoří základ rozvrhu.

Z toho jest nutný závěr, aby se z úvahy poplatnosti okresu vyloučila ideální daň z budov, na čas od daně osvobozených,

z nichž platí se 5% ní daň, ačkoliv ona ideální daň formálně se předpisuje a dle ní přirážka komunální vybírá (viz nález spr. dv. soud. z 20. března 1889 č. 1071. Budw. 4584.).

Z důvodu tohotéž jest zřejmo, že má se při sestavě poplatnosti okresu přihlížeti ke stavu poplatnosti v roce posledním, uplynulém před vypršením lhůty funkčního období úřadujícího zastupitelstva, kdy teprve jest možno na jisto poplatnost skutečnou postaviti.

Nastávají ještě tyto další otázky: Dotýká se skutečné této poplatnosti provedený odepis daně pozemkové z příčiny škod živelních ve smyslu zák. z 23. května 1883 č. 83. ř. z. a z 12. července 1896 č. 118. ř. z.? a jak na ni působí slevy, berní reformou z r. 1896 na daních reálních a dani výdělkové přivoděné?

Co se prvé otázky týče, není pochyby, že nelze přiznati této mimořádné úlevě, státem poplatníku poskytnuté, vlivu na skutečnou jeho poplatnost a tudíž nehledí se k provedenému odpisu při sestavě výkazu poplatnosti.

Co se však týče slev, berní reformou (čl. 8. a 9. zák. z 25. října r. 1896 č. 220. ř. z.) poplatnictvu zaručených, tu sleva při dani výdělkové ihned se objeví v předpisu daně, při daních reálních (pozemkové a domovní) předpis zůstává zatímně nezměněn a povolená změna se dodatně vyhlásí a odepiše. Daň výdělková ovšem, jak samozřejmo, béře se pro výkaz poplatnosti dle upraveného již předpisu. Daně reální docházejí úpravy teprve dodatně a poněvadž snížení toto, poplatníkům těchto daní reformou zaručené, jest stálé a pravidelné, dlužno k němu při sestavě výkazu poplatnosti tolikéž přihlížeti. Poplatnost v těchto skupinách přímých daní jest tudíž o kvotu percentualní této slevy menší a kontrola musí toto odečtení zjistiti.

Zastupitelstvo okresní skládá se, jak již dotčeno, ze čtyř skupin zájmových dle poměru veškeré sumy přímých daní v okresu k sumě daní, kterou platí jedna každá skupina (§ 9. zák.). Dle toho nutno i výkaz poplatnosti rozděliti ve čtvero oddílů a v každém z nich vykázati sumu daní, která připadla na dotyčnou skupinu zájmovou. Při sestavě těchto oddílů pak nutno vyhověti jistým zákonným podmínkám.

Zákon zná: skupinu velkých statkářů, skupinu těch, kteří platí největší daň z průmyslu a obchodu, skupinu měst a městysů a skupinu obcí venkovských (§ 6. zák. o okr. zast.). Nejprve bude nám promluviti o skupině těch, kteří platí největší daň z obchodu a průmyslu, jež v pořadí jest sice druhá, ale z vážných důvodů, jak ihned bude jasno, vyžaduje, aby v prvé řadě měl se k ní zřetel.

K této skupině náležejí majetníci živností průmyslových, hornických nebo obchodních v okrese provozovaných, kteří ze živnosti a nemovitostí k ní náležejících zapravují alespoň 100 zl. přímých daní. (§ 7. věta 2. dle zák. z 28. září 1880 č. 74. z. z.) Zákon přihlíží tu k poplatníkům daně ze živnosti a tou jest po reformě berní z r. 1896 daň

z výdělku všeobecná i ona zvláštní z podniků veřejnému účtování podrobených (§§ 1. a 83. zák. z 25. října 1896 č. 220. ř. z.). Ale nikoli všechny poplatníky daně z výdělku zařaditi dlužno do této skupiny zastupitelské, nýbrž jen ony, kteří zapravují ze své živnosti, jakož i nemovitostí k ní náležejících alespoň 100 zl. daně přímé.

V tento census 100 zl. nezapočítává se každá, jakákoli přímá daň nejvyššího poplatníka, nýbrž pouze: *a*) daň z výdělku všeobecná i ona zvláštní, *b*) daň pozemková a domovní třídní, placená z nemovitostí, k živnosti náležejících, případně *c*) daň činžovní a 5procentní, z těchto nemovitostí vybíraná. Daně reální, pod bodem *b*) a *c*) uvedené, započítávají se výslovně, ale jen tehdy, platí-li se z nemovitostí, k účelům živnosti základní věnovaných, jak z povahy zájmového zastoupení i z německého textu (»dazu gewidmeten«) zcela zřejmě vyplývá. To bude v každém případě quaestio facti.

Naproti tomu dlužno z úvahy poplatnosti této skupiny vyloučiti osobní daň z příjmu a rentovou daň, poplatníkem největší daně z obchodu a průmyslu placenou. O tom není pochyby, byť i poslední věta § 15. zák. o okr. zast. se zmiňovala vůbec o »daních přímých«. Již povaha zájmového zastoupení, doba vydání zákona o okr. zastupitelstvech a povaha tehdy platné soustavy osobní daně příjmové tomu nasvědčují, že nikoli jakékoliv osobní příjmy, nýbrž jen ony příjmy, jež plynou ze živnosti a jsou předmětem daně výdělkové, která nastoupila na místo staré daně z příjmu (čl. 1. zák. z 25 října 1896 č. 220. ř. z.), mají zaručiti poplatníkovi privilegované zastoupení ve skupině II. v okr. zastupitelstvu.

Když takto vymezena byla skupina poplatníků daně výdělkové, dlužno nyní přihlédnouti k jednotlivým podnikům poplatným, odpovídají-li pojmu »živnosti průmyslové, hornické a obchodní.«

Dle § 1. zák. z 25. října 1896 č. 220. ř. z. podléhá všeobecné dani z výdělku každý, kdokoli v zemích na říšské radě zastoupených provozuje výdělkový podnik anebo vykonává zaměstnání, k zisku směřující. Dle § 83. zák. o osobních daních podléhají podniky veřejnému účtování podrobené zvláštní dani z výdělku. Rozeznává pak zákon dva druhy takovýchto podniků: 1. podniky výdělkové (akciové a komanditní společnosti na akcie založené bez ohledu na druh podniku, těžařstva, pojišťovací ústavy, veřejné závody úvěrní, státní dráhy, zaps. a nezaps. hospodářská družstva, která provozování obchodu rozšiřují také na nečleny) a 2. podniky obecně prospěšné (výdělková a hospodářská družstva, jež omezují obchod jen na své členy, spořitelny, vzájemné pojišťovací ústavy, záložny, zřízené z kontribučních a berních fondů, obecní záložny). Z těchto výdělečných podniků vybírá zákon k zařazení do skupiny II. okr. zastupitelstva jen »živnosti průmyslové, hornické a obchodní.«

Pojem živnosti vymezuje vyhlašovací patent z 20. prosince 1859 v čl. IV. a V. a v čl. IV. setkáváme se se soustavným jejich seskupením

v živnosti výrobní a obchodní. Skupina živnostenské služby a práce nemá pro naše účele významu a tu z evidence ihned pustíme. Že zákon o okr. zast. mluví o živnostech průmyslových, nesmí másti vzhledem na stanovený census daňový, který drobnou živnost výrobní ze zastoupení zájmového v II. skupině vylučuje; ostatně zná systematický seznam, výnosem ministerstva obchodu ze 4. srpna 1899 č. 29.757 vydaný, roztřídění v průmysl a obchod.

Jde nyní o to, sluší-li do rozvrhu členů okr. zastupitelstva pojati pouze majetníky těch živností, jež podléhají v působnost řádu živnostenského, či má-li se přihlížeti i k zaměstnáním, vyloučeným z působnosti tohoto řádu a v čl. V. vyhl. patentu z r. 1859 pod čísl. *a*)—*q*) vyjmenovaným. Jsou to tyto podniky: 1. zaměstnání, která již dle své povahy nespadají pod pojem živnosti vůbec, tedy prvotní výroba zemědělská a lesnická a její vedlejší živnosti, pak hornictví (čl. V. *a*), *b*) vyhl. pat.); 2. práce námezdní nejsprostšího druhu (čl. V. *d*) vyhl. pat.); 3. povolání, která buď vůbec nebo přímo nesouvisíce s výrobou hospodářskou, upravena jsou dílem zákony zdravotnickými, justičními, školními a policejními, dílem vůbec jsou svobodna a z vlivu úředního vyňata (povolání léčitelská, právnická, soukromé vyučování a vychovatelny, činnost literární a provozování krásných umění, podnikání veřejných zábav a výstav; čl. V. *c*, *f*, *g*, *h*, *o* vyhl. pat.); 4. zaměstnání, která mocí příkazu státního v sobě zavírají funkce úřední, a tudíž se jeví býti pomocnou činností veřejné správy (obchodní dohodci, soukromí technikové od státu autorisovaní a inženýři bánští; čl. V. *f*) vyhl. pat.); 5. zaměstnání, která sice sama o sobě spadají pod pojem živnosti, avšak určitým předpisem jsou vyňata z obecného pojmu živnosti, poněvadž míra správní činnosti vůči nim odchyluje se od všeobecné policie živnostenské (domácí zaměstnání vedlejší, živnostenské práce veřejných ústavů humanitních a vyučovacích, práce trestnic a káznic, vydávání časopisů a vlastní nakladatelské právo autorů, podniky železniční, paroplavební, úvěrní, ústavy zaopatřovací a důchodové, zastavárny lidumilné, spořitelny a pojišťovny, plavba po moři a rybářství na moři, stálé přívozy na řekách, jezerech a průplavech, plavení dříví a vorů, obchod podomní a jiná zaměstnání potulmo provozovaná; čl. V. *c*, *e*, *i*, *k*, *l*, *m*, *n*, *p*, *q* vyhl. pat.).

Vzhledem k tomu, že účel zájmového zastoupení jest jiný, než-li, účel působnosti řádu živnostenského, nutno zajisté v každém jednotlivém případě zkoumati, spadá-li podnik v pojem živnosti průmyslové nebo obchodní bez ohledu, platí-li pro tento podnik živnostenský řád nebo zákon jiný.

Z důvodu toho dlužno vyloučiti z evidence živností, zařaditených do skupiny II. okr. zastupitelstva, nehledíc k výši daně výdělkové, případně placené, tato zaměstnání, vyloučená v čl. V. vyhl. pat.: *a*) všechny druhy uvedené pod čís. 2., 3. a 4. vzhledem na jejich povahu a census; *b*) všelikou výrobu prvotní (nájmy zemědělské a lesnické, zahradnictví, školkařství a semenářství, dobytkářství, rybářství, lov,

včelařství); *c*) vedlejší živnosti zemědělské a lesnické, jež obírají se hlavně prvým zpracováním vlastní suroviny, již upravují pro spotřebu vlastní nebo v hospodářství, nebo ji upravují, aby její doprava byla snazší, nehledíc na to, jde-li o živnost v režii vlastníkově spravovanou nebo pachtýřem hospodářství podnikanou. Kvota daňová vyloučených těchto zaměstnání připočte se buď ke skupině měst nebo obcí venkovských, dle toho, kde se ono zaměstnání provádí.

Naproti tomu z výše uvedených pěti druhů zařaditi nezbytno v poplatnost skupiny II. hornictví vzhledem k ustanovení § 7. zák. o okr. zast. a pak zaměstnání druhů pod č. 5. uvedených, pokud ovšem vyhovují výší svého censu a nespadají pod pojem živnostenské služby a práce.

A ještě jedna výjimka stanovena jest a sice zákonem o okr. zastupitelstvech samotným v § 9., dle něhož vyloučiti dlužno z poplatnosti zájmové třídy II. a vpočísti v poplatnost skupiny I. velkých statkářů poplatnost živností průmyslových a hornických, ježto se na nemovitostech, v deskách zemských zapsaných, provozují. Výjimka tato nedotýká se však živností obchodních na nemovitostech deskových provozovaných.

Takto zjištěná kvota přímých daní vpočítává se při sestavě rozvrhu daní, na třídu II. připadlých, plnou sumou, nehledíc k tomu, jestli poplatník sám bude míti dle § 15. zák. o okr. zast. právo voliti v této skupině čili nic, anebo jestli vykoná své právo volební, jež mu vedle této skupiny náleží ještě ve skupině velkých statkářů, dle ustanovení § 19. zák. o okr. zast. ve skupině I. Ustanovení toto platí ovšem důsledně pro rozvrh daní i v ostatních skupinách.

Když takovýmto způsobem na jisto jest postavena daňová kvota skupiny II. t. j. těch, kteří platí největší daň z obchodu a průmyslu, lze teprve rozhodnouti o osudu zastoupení této skupiny vůbec, jež totiž není dle § 9. bod 2. zák. o okr. zast. tak jako u ostatních skupin obligatorním. Neobnáší-li totiž řádně upravená kvota daňová skupiny II. ani dvě třetiny té sumy, která vychází, když se dělí veškerá vpočitatelná suma přímé daně v celém okrese počtem členů zastupitelstva okresního, pro příští funkční období stanoveným, tedy upustí se od zastoupení skupiny II. v zastupitelstvu (§ 9. bod 2. zák. o okr. zast.). V tom případě dlužno připočísti daň, kterou tato skupina nejvyšších poplatníků platí, buďto ke skupině III. městské nebo ke skupině IV. obcí venkovských dle toho, kde se závod provozuje.

Po tomto výkladě obraťme se ke skupině I. velkých statkářů a k otázce, jakým způsobem na jisto postaviti daňovou její kvotu, pro zastoupení její v zastupitelstvu okresním rozhodnou.

Dle ustanovení § 7. zák. o okr. zast. náležejí k této skupině držitelé statků do desk zemských a manských zapsaných, které leží v okrese, a počítána budiž dle § 9. téhož zákona nejen daň reální, která se ze statků těch platí, ale také daň z výdělku a příjmu, která se platí ze živností průmyslových a hornických, ježto se na nich provozují.

Pro stanovení kvoty daňové této skupiny není stanoven zákonem census, tak jako jest u skupiny II., a nesmí tu másti ani podmínka censu, stanovená pro právo volební poplatníků této skupiny; proto ve výkaz poplatnosti musí se zařaditi vpočítatelná daň i z těch deskových nemovitostí, jež nedostupují poplatnosti 100 zl. (§ 7. věta 1. zák. o okr. zast.).

Jest tudíž nutno zjistiti nemovitosti v okresu, jež jsou v deskách zemských a manských zapsány, což nahlédnutím v desky zemské u c. k. zemského soudu v Praze vedené, a v reální rejstřík příslušného c. k. knihovního úřadu se státi může. Když takto vyhledali jsme, které parcely držitele statku deskového nebo manského jsou v deskách zemských zapsány a které nikoli, vyloučíme z evidence poplatnosti skupiny I. parcely nedeskové šmahem a daň z nich placenou připočteme do kvoty daňové skupiny městské nebo venkovských obcí dle toho, kde leží pozemek. Zbývají parcely deskové.

Ježto předmětem kvoty daňové této skupiny jest výnos z pozemků deskových nehledě k tomu, jsou-li tyto pozemky k hospodářskému zpracování určeny, anebo jsou-li na nich postaveny budovy obývací nebo živnosti průmyslové a hornické (nikoliv ale i obchodní!), připadá v evidenci nejen všeliká reální daň, která se z nich platí, alebrž také daň z výdělku a příjmu, která se platí ze všeliké živnosti průmyslové a hornické, na těchto pozemcích provozované.

Vzhledem na dobu vydání zákona o okr. zastupitelstvech (25. července 1864), na spojitost, v níž se »daň z výdělku a příjmu« v textu § 9. zák. o okr. zast. přivádí, dále v uvážení toho, že zákon právě z povahy zájmového zastoupení chtěl míti zřetel při vymezení skupiny velkých statkářů výhradně jen k oněm daním, které se jako daně reální a tenkráte platná daň z výdělku a daň z příjmu zapravovaly z výnosu velkostatku a ze živností průmyslových a hornických, na něm provozovaných, a tudíž jen statek sám postihují, nikoliv ale k oněm, jež hospodářské poměry velkostatkářovy vůbec a čisté příjmy, i z jiných pramenů nežli ze statku jemu plynoucí, zvláště za předmět svůj mají. Tudíž v pojmu »daně z příjmu«, o níž se § 9. zmiňuje, obsažena jest výhradně jen daň z příjmu I. třídy, zavedená patentem z 29. října 1849 č. 439. ř. z. a postihující příjmy z podniků dani výdělkové podrobených, pak příjmy z bání a hutí a důchody z pachtu. Tato daň z příjmu jest dle čl. 1. zák. o osobních daních zrušena a na její místo jakož i na místo daně výdělkové nastoupila všeobená daň z výdělku, případně daň z výdělku podniků, veřejnému účtování podrobených.

Nová osobní daň z příjmů však nemá se zrušenou daní z příjmu pražádné podobnosti a jest to úplně nová daň přímá, jež postihuje veškery příjmy poplatníkovy, ať došly hotově či účtováním, po srážce vydajů na dosažení, zabezpečení a udržení těchto příjmů jakož i úroků z dluhů. Ovšem výnos ze statku béře se při vyhledávání pramenů příjmů tolikéž v úvahu, ale daň sama vyměřuje se a platí výhradně jen ze sumy čistého osobního důchodu poplatníkova,

nikoliv ale, a to ani částečně, »ze živností průmyslových a hornických« jeho.

Tolikéž daň rentová, jež postihuje renty poplatníkovy, nemá pražádné podobnosti se zrušenou daní z příjmů a naprosto nutno i ji vyloučiti z evidence při zjišťování daňové kvoty skupiny velkostatkářů. Obě tyto daně tudíž je nezbytno vpočísti do kvoty daňové skupiny měst či venkovských obcí dle berní obce, v níž byly předepsány (viz rozhodnutí správního soudního dvoru ze 7. března 1902 č. 2199).

A ještě jedna poznámka o této skupině. Na rozdíl od skupiny II. vyloučil zákon při skupině velkostatkářů připočtení daně výdělkové a z příjmů ze živnosti obchodní, byť i byla na pozemku deskovém provozována. Výlučnost tato, v protivu stavíc živnost výrobní a obchodní, způsobuje, že jen ten závod obchodní, který naprosto nespadá spolu v pojem živnosti výrobní (průmyslové) a v nižádné hospodářské spojitosti se nenalézá se statkem deskovým, lze vyloučiti z poplatnosti skupiny velkostatkářů. Vedlejší při tom věcí jest, jde-li o závod, v obchodní rejstřík zapsaný, a jsou-li při závodu náležitosti pojmu obchodu dle zákona obchodního.

Zastoupení skupiny velkých statkářů jest obligatorním, pokud ovšem v určitém případě lze poplatníkům dle předpisu § 13. zák. o okr. zast. přiřknouti také právo voličské. Jestli by tudíž tu byly kvoty daňové ze statků deskových, ale právo voličské pro nízký census daně nebo z příčiny cizí příslušnosti držitelům statků těch by nenáleželo, odpadne zastoupení této skupiny a kvoty daňové připočtou se ke skupení III. nebo IV. dle toho, v které obci berní jest daň předepsána. Případ uvedený na závěrku bodu 2. § 9. zák. o okr. zastup. pro tuto třídu platnosti nemá.

Třetí skupinu zastupitelstva okresního tvoří města a městysy v okresu ležící, pak místa průmyslová jmenovaná v § 3. řádu volení do sněmu zemského (§ 7. věta 3. zák. z 28. září r. 1880 č. 74. z. z.). Ve skupení tomto jest kvotou daně to, co zbude po srážce daně ve skupení I. a II. zapravované (§ 9. bod 4. zák. o okr. zast. dle znění z r. 1880). Skupení měst a městysů v okrese měj vždy zástupce svého, třeba by neplatilo ani dvě třetiny té sumy daní, která vychází, když se dělí veškera suma přímé daně v okresu počtem členů zastupitelstva (§ 9. bod 3. ve spojení s bodem 2. zák. dle znění z r. 1880.). Není-li v okrese žádné město ani městys, odpadá tato skupina v zastupitelstvu.

Pro posouzení poplatnosti této skupiny zájmové jest rozhodným obvod místní obce a daň, v obvodu místní obce placená. Tomu nasvědčuje předpis §§ 1., 5. a 6. ob. zříz. Jestliže tudíž sloučila se městská obec nebo městys neb místo průmyslové, v § 3. ř. vol. do sněmu zem. jmenované, s venkovskou obcí, ať cestou dobrovolnou či nuceně (§ 2. ob. zř. dle znění zák. z 2. července 1897 č. 40. z. z. a § 94. ob. zř.), musí při zjišťování kvoty daňové přihlížeti se k poplatnosti celé obce sloučené, neboť připojená obec, dříve samo-

statná, sloučením samostatnost svoji ztratila, byť i v hospodářském směru osadou zůstala a vlastní svůj katastr podržela (viz § 109. odst. 1. posl. věta ob. zř.) Naproti tomu spojení obce městské s obcí venkovskou pro určité záležitosti správní (§§ 93. a 95. ob. zř.) zahrnuje v sobě jen změnu příslušnosti obecních orgánů v tom oboru správy, pro který se spojení provedlo, nikoliv ale změnu území spojených obcí, a tudíž by se při zjišťování kvoty daňové městské obce v úvahu vzíti musila jen poplatní síla městské obce samotné.

Jiná jest otázka, přivodí-li povýšení obce venkovské za městys neb město, anebo sloučení obce III. skupiny s obcí venkovskou, právoplatně provedené a v zemském zákonníku vyhlášené v době sestavování rozvrhu členů okr. zastupitelstva, ipso jure změnu v tomto rozvrhu a kterou časovou lhůtou jest provedení této změny v rozvrhu omezeno? Přihlížejíce k předpisu §§ 12. a 25. zák. o okr. zast. máme za to, že místodržitelství jest z úřední povinnosti povoláno vyznačiti a provésti změnu v rozvrhu, přivoděnou oním povýšením nebo sloučením, a provedení změny v rozvrhu potud se státi může, pokud rozvrh nevešel v moc práva. Jakmile ovšem rozvrh nabyl právní moci, nesmí se s ním hýbati. Subsumpce tato platí zajisté obdobně i při rozluce obce venkovské od obce městské ve smyslu § 3. ob. zř. upr. dle zák. z 19. srpna r. 1893 č. 59. z. z.

Všechny ostatní obce — po vyloučení měst, městysů a míst průmyslových, v § 3. ř. vol. do sněmu jmenovaných — činí skupinu obcí venkovských (§ 7. posl. věta zák.); a i tu jest kvotou daně to, co zbude po srážce daně ve skupině I. a II. zapravované (§ 9. bod 4. zák.).

Ve skupině třetí a čtvrté jde o zájmové zastoupení obcí a obce jsou voliči této skupiny, nikoliv jednotliví jejich občané, což zřejmo z názvů §§ 10. a 11., 17. a 18. zák. i z povahy zájmového zastoupení, které v okr. zastupitelstvu jest provedeno (§ 6. zák.).

Na těchto zásadách a subsumpcích musí vyhotoven býti výkaz poplatnosti v okresu, dle něhož se vzdělá výpočet, kolik členů má míti každá skupina (§ 12. zák.).

Jest možno, aby skupina I., III. nebo IV. nedošla v zastupitelstvu zvláštního zastoupení, ale jen tehdy ovšem, když by nebylo voličů, ve skupině II. však již tehdy, když by poplatnost její nedosahovala výše v § 9. bod 2. vyžadované. Výkaz poplatnosti tudíž sám již rozřešiti musí otázku, kolik skupin bude příští zastupitelstvo tvořiti.

Rozvrh počtu zástupců na jednotlivé skupiny děje se dle přesných pravidel:

Nejprve zjistí se počet členů, který vypadne na jednotlivé skupiny dle § 9. věta 1. zák. To děje se tím, když souhrn přímé daně v okrese dělí se počtem všech členů budoucího zastupitelstva a když pak tímto podílem dělí se kvoty daňové vypadlé na jednotlivé skupiny.

Než-li se definitivně rozhodne počet členů ve skupině I. a II., dlužno zjistit: *a*) nevypadá-li na I. nebo II. skupinu více než čtvrtina

počtu všech členů zastupitelstva (§ 9. bod 5.), anebo *b)* schází-li buďto prvá nebo druhá skupina — nevypadá-li na zbývající skupinu (druhou nebo prvou) více než-li třetina všech členů (§ 9. bod 5. zák.; viz k tomu nález spr. dv. soud. ze 4. ledna 1893, Budw. č. 6987).

Když se těmto předpisům přizpůsobily výpočty členů, na jednotlivé skupiny vypadlých, rozhodne se případně o zlomcích, ve výpočtech se snad nalézajících, a sice přiřkne se mandát, ještě k disposici jsoucí, té skupině, která vykazuje zlomek jedničce bližší; ovšem i tu dlužno vyhověti předpisu § 9. bod 5. zák.

Na to určí se počet členů pro skupinu III. a IV. a sice tím způsobem, že se součet daňové kvoty obou těchto skupin dělí zbytkem mandátů, těmto skupinám připadlým, a podílem dělí se kvota daňová skupiny III. a pak skupiny IV.

U skupiny třetí učiní se ihned také rozvrh členů na jednotlivé obce a sice stejným způsobem, jak uvedli jsme právě při rozvrhu členů na skupinu třetí a čtvrtou.

Při tom třeba ale šetřiti ještě těchto opatrností: *a)* je-li počet obcí skupiny III. větší než-li počet zástupců, na tuto skupinu vypadlý, tu obdrží obce nejméně daně platící společného zastupitele (§ 10. věta 2. zák.); *b)* je-li počet obcí skupiny této menší anebo stejný s počtem zástupců, tu rozdělí se mezi ně počet zástupců dle poměru daně, vždy ale tak, aby každá obec měla alespoň jednoho zástupce (§ 10. věta 1. zák.). Ustanovení § 11. zák. o okr. zast. nemá praktického významu, ježto nelze to, co tam řečeno jest o okresích politických, rozšířiti na okresy soudní.

Když bylo místodržitelství dle těchto pravidel vypracovalo návrh rozvrhu členů budoucího zastupitelstva, má o tom vyrozuměti zemský výbor, a smluviv̌ši se s ním, má přistoupiti k vyzvání k volbám (§§ 12. a 25. zák.). Neshodlo-li by se místodržitelství se zemským výborem, rozhodne ministerstvo vnitra (§ 12. věta 2. zák.).

Praxe nynější postupuje tím způsobem, že politický úřad oznamuje změnu v zastoupení v jednotlivých skupinách členům starého okr. výboru, zvoleným z těch skupin, které v příštím zastupitelstvu dle rozvrhu na počtu svých zástupců budou zkráceni. Členové mají se o rozvrhu navrženém vyjádřiti a případný rozklad jich jest podkladem nového rozhodnutí.

Po té postoupí místodržitelství spisy zemskému výboru a zemský výbor sděluje opětně dle panující praxe rozvrh okresnímu výboru, aby se o něm vyjádřil.

Pokládám však, přihlížeje k poslednímu nálezu správního soud. dvoru ze 7. března 1902 č. 2198 a 2199 tento postup sám o sobě za nedostatečný, vždyť okresní výbor ani jeho členové nejsou jako takoví legitimováni k hájení interesů ohrožených skupin, ba nemusí ani býti v okr. výboru repraesentanti všech skupin, které v budoucím výboru zastoupení dojdou. Proto doporučovalo by se spíše, aby praxe doplnila mezeru zákona tak, aby okresní výbor byl poukázán, u vše-

obecnou známost uvésti, že jest sestaven návrh rozvrhu místodržitelstvím a že lze v něj voličům nahlédnouti. Tím by se usnadnila voličstvu možnost dojíti ochrany svých zájmů případným rozkladem hned u zemského výboru, který má ze zákona podati o návrhu své votum; ale i další zakročení voličstva by se tím zabezpečilo pro ten případ, že by ministerstvo vnitra anebo správní soudní dvůr musil spor o rozvrhu v dalším postupu rozhodovati.

K ministerstvu vnitra náleží se odvolati pro případ neshody mezi místodržitelstvím a zemským výborem; správní soudní dvůr pak jest kompetentní přezkoumati rozhodnutí místodržitelské, jež se stalo v srozumění se zemským výborem (viz nález spr. soudn. dv. ze 4. ledna 1893 Budw. č. 6987).

Zbývá zkoumati ještě otázku legitimace k podání stížnosti na správní dvůr soudní. Dle souhlasných nálezů správního dvoru soudního, jest k hájení zájmů prvé skupiny legitimován volič této skupiny (§ 13. zák. o okr. zast.). V tom případě, když by návrh neobsahoval zastoupení této skupiny, legitimována by byla za skupinu I. nastupovati osoba, jež by oprávněna byla v té skupině voliti, kdyby zastoupení došla. Ve II. skupině legitimován jest k hájení její zájmů poplatník, u něhož jsou podmínky práva volebního dle § 15. zák., ať jde o rozmnožení počtu mandátů či o zastoupení skupiny té vůbec. Ve III. třídě legitimováno jest výhradně jen městské zastupitelstvo svými údy a musila by se stížnost státi z řádného jeho usnesení (§ 17. zák.). Ve třídě IV. konečně legitimovány jsou tolikéž obce venkovské samy svými obecními výbory (srov. nález spr. dv. soudního ze 7. března 1902 č. 2198).

Legitimace oprávněných zástupců zájmů určité skupiny ale sahá jen potud, pokud v odpor berou rozvrh z důvodu hájení poškozených zájmů své vlastní skupiny, na což v řízení u správního soudního dvoru zvláště pamatovati nutno, ježto správní soud z úřední povinnosti legitimaci a její meze zkoumá.

V základě rozvrhu, moci právní nabyvšího, stane se vyzvání k volbě vynešením místodržícího (§ 25. zák.). To však již nespadá v rámec této studie.

Dovršení rakousko-uherské nápravy měnové.

Alex. Spitzmüller, Die österr.-ung. Währungsreform.*)

Mezi novými předlohami, jež se týkají rakousko-uherského vyrovnání národohospodářského, byla ohlášena osnova, kteráž pro dovršení díla nápravy měnové stanoví závazek Rakousko-uherské banky k výplatě bankovek hotovými, zůstavuje však konkretní ustanovení doby, kdy se s vyplácením

*) Zvláštní otisk z Zeitschrift für Volkswirtschaft, Socialpolitik und Verwaltung. Vídeň 1902. 118 str.